

Rädda jorden

av Ann-Kristin Ölund

Översvämningar och torka

Torkkatastrofer och översvämningar hör vi talas om nu allt oftare. I Bangladesh, Kina, Indien ställs landet under vatten liksom i Honduras. Tiotusentals människor dödas och miljoner människor blir hemlösa. Varför är det så? Samtidigt svälter människor i Afrika för att det är så torrt. Sahara hotar att lägga Mauritanis huvudstad i västra Afrika under sanden. Exempelen är många. Försök hitta flera på bibliotek och i tidningar.

Låt barnen göra forskning själva

Gör en världskarta med exempel. Du kan också ta kontakt med Lutherhjälpen, som i många år har arbetat med dessa frågor och har gett ut informationsmaterial, ex Rädda jorden-fakta om markvård och trädplantering.

Röda korset har material liksom Utbildningsradion.

Kommer det för lite regn?

Sahel kallas ett område, som går tvärs över Afrika från Mauretanien i väster till Etiopien i öster. Sahel ligger i gränsområdet mellan Saharaöknen i norr och de mer bördiga savannområdena i söder. I detta gränsland är det torrt och svårt för människorna att försörja sig. Öknen breder ut sig både här och på andra platser på jorden. Men det har varit bördigt också i det som nu är öken med stora skogar och bördiga jordar.

Om träd huggs ner och växter betas bort av boskapsdjur finns det inget som håller kvar regnvattnet utan det rinner iväg och tar med sig mängder av jord och till slut bildas kala berg.

Men som visas i berättelsen om Segebo kan man göra mycket för att rädda jorden så att man kan odla mer mat till befolkningen.

Läs berättelsen, titta på någon film och bilder och försök göra en väggtidning eller utställning med barnen där ni visar olika åtgärder som man gör och kan göra.

Segebo planterar en planta hopp

Segebo bor i Etiopien och är pappa till sju barn. När Segebo växte upp var byn omgiven av grön och frodig skog med mycket höga träd. Inne i skogen surrade det av insekter, fåglar och vilda djur. Man kunde få se apor ute på åkrarna för att stjäla majscolvar. De tog en majscolva och stoppade under armen men när de skulle stoppa dit nästa föll den första till marken. På så sätt skadade de mer än de åt upp. Därför måste bönderna vakta sina fält. Segebo och hans kamrater var rädda för de vilda djuren när de skulle gå i närheten av skogen på väg till skolan och marknaden. När som helst kunde de träffa på ett farligt djur, kanske till och med ett lejon.

När jag träffade Segebo fanns det ingen skog kvar runt byn. Befolkningen har ökat och de har huggit ner skogen till byggnadsvirke och ved. De har behövt mer mark att odla på och röjt buskar och stubbar och bränt ner skog. Från början märktes det inte så mycket för det fanns mycket urskog i Etiopien. Den var tät och vild och det fanns fortfarande fukt i marken och skugga från de stora trädens kronor. Nya träd kunde gro och växa upp i skydd under de gamla. Men sedan gick det fortare och fortare med avskogningen. Boskapen betade och landskapet började se ut som kala ökenkullar, brunbrända av torka och sol mellan regnperioderna. När regntiden kom fanns ingen grönska, inga träd, som kunde suga upp regnvattnet. Det forsade i strida strömmar utför sluttningarna. Öppna rännor och senare djupa raviner bildades när regnfloderna gröpte ur kullarna. Jorden spolades bort och rann iväg med floderna. Stora sluttningar totalförstördes och värdefull matjord spolades bort.

Till att börja med tyckte människorna att det var ganska skönt att få bort skogen med alla vilda djuren. Lejonen tog sin tillflykt ner i de djupa, otillgängliga floddalarna. Kanske mötte man bara någon enstaka chiita, den etiopiska vildkatten. Men så kom inte regnen som de skulle. Det hade ju hänt förr, men då hade inte Segebo några egna barn och tänkte inte så mycket på det. När det inte regnar kan bönderna inte få någon skörd. Åkrarna låg torra. Inte heller grannbyarna hade någon säd. Segebo sålde sina får fast han fick väldigt lite betalt. Till slut fanns det ingen säd att köpa på marknaden och familjen gick hungrig jämt. Men regnen kom tillbaks och Segebo kunde fortsätta som bonde. Några år gav bättre skördar, men det var alltid knappt med mat innan den nya skörden var mogen.

Människan behöver skogen

Segebo funderade mycket över vad som hänt. Har barnen någon framtid i byn? Visserligen hade de fått en bra väg till byn och man hade byggt en klinik dit man kunde gå om någon blev sjuk. En skola hade startat, men alla barn fick inte plats och förresten var det många som istället hjälpte till med sysslor hemma, passade småsyskon eller vallade djuren. Ja det hade hänt mycket bra saker, men ändå förstod Segebo att utan att man fick säd från åkrarna skulle man inte klara sig. Och inte hördes några ljud från skogen heller, inget sus i trädens kronor, väldigt lite fågelkvitter, och inga svart-vita gorezaapor som tjattrade. Nog för att aporna stal säd, men den där skogen gav lite spänning i livet. Nu var allt så dött, dammigt och torrt.

En dag kom en ung man till byn. Han började prata med bönderna om att plantera skog.

- "Jorden måste räddas. Den blir ofruktsam och rinner bort från kullarna när det regnar" sa Kasa. Han var jordbruksinstruktör. Han var anställd av Mekane Yesus kyrkan och arbetade med rådgivning till bönderna.

- "I ravinerna och på de värst drabbade sluttningarna bör vi plantera ny skog. Vi behöver ju ved och byggnadsvirke till husen."

Segebo lyssnar och nickar. Han har ju tänkt i flera år att det elände de har i jordbruket måste ha något med skogen att göra. Han har sett att ravinerna blivit djupare och djupare tills sluttningarna är helt barspolade ner till klipphöllan eller ser ut som rasbranter. Källorna i bergen ger mindre vatten och torkar ut fortare. Och när skyfallen kommer blir det översvämningar i dalarna. Männens pratar och pratar, ja man pratar till dess att alla är eniga om vad som bör göras. De måste hjälpas åt att rädda jorden. De startar en plantskola, håller jord i små pytsar och sår trädfrön, vattnar och sköter om de små plantorna, som växer under skuggande, glesa grästak tills de är stora nog att planteras ut.

Man har berett marken och under sång planterar man sluttningarna. Man vaktar de små träden för boskapen som gärna skulle vilja ha ett skrovsmål. Gräset som växer under träden skär man av och bär ut till korna. Runt husen planterar man fruktträd och barnen får fina, friska frukter att äta. Segebo var glad och stolt när han visade plantorna. "Jag vill att mina barn ska få gå i skog på samma sätt, som när jag var barn". Jag undrar om han har glömt hur rädd han var för de vilda djuren.

Markvård och trädplantering lönar sig

I byar där man gör insatser för att förbättra jordbruket, gräver bevattningskanaler som möjliggör skördar under hela året och planterar träd, blir förut-sättningarna helt annorlunda för befolkningen. Där man har sysslat intensivt med markvård och trädplantering har man fått fina skördar även om när-liggande områden haft missväxt.

Hoppets träd

Under våra år i Etiopien såg vi öde raviner förvandlas till grönskande dal-gångar. Arbetet har fortsatt och intensifierats. Bönderna har lärt sig tekniken och kunskapen sprider sig. Men de små plantorna behöver omvårdnad för att leva vidare. En del träd kan bli 20 meter på 5 år och i stenig och eländig jord kan silvareken gro bara den får vatten. När trädets rötter binder jorden så att den inte kan rinna bort med regnen och trädets kronor skuggar marken mot den stekande solen då blir det tillräckligt fuktigt för att frön av gräs och örter på nytt ska gro och täcka marken. Källorna rinner fram med mer vatten och levnadsförhållandena blir bättre.

Växande träd och växande barn

I Bibeln används trädet ofta som en bild av liv.

När jag skriver det här är det snart domssöndag. En mycket allvarlig dag, till eftertanke. Vi vill gärna hålla det ifrån oss, men Bibeln säger att Gud ska hålla dom. Det är viktigt att stanna upp och tänka efter inte bara på domssöndagen. Det är oerhört allvarligt att vi förstör den jord, som Gud har gett oss att förvalta, eller "bruka och bevara" som det också står i 1 Mos i berättelsen om Edens lustgård.

Vi förgiftar naturen på många sätt. Just nu sitter man och diskuterar koldioxid-utsläppen och om det ska vara möjligt att kunna köpa kvoter mellan länder. Vi har bara en jord vare sig vi är rika eller fattiga och vi bidrar till förstörelsen på olika sätt. Växtplatsen för barnen blir sämre och det är vi vuxna, som bär ansvaret.

Barn i Etiopien, ett av världens fattigaste länder, får inte den fysiska uppväxtmiljö de behöver bl.a. därför att jorden inte bär tillräckliga skördar, men också för att krig och motsättningar stör utvecklingen. Det gäller ju på väldigt många håll på vår jord. Men det finns också exempel från vår egen, rika del av världen att barns växtplats inte är bra. Stressade barn, mobbade barn, barn i missbrukarhem, barn som ser mer på TV än umgås med människor att skapa en trygg relation till, oroliga barn, barn som ser våld och utsätts för våld. De barn som ser våldsfilmerna får inte utveckla sin fantasi. Spänning, som kan vara väldigt rolig för barn om den presenteras på rätt nivå, blir istället skräckfylld och kan leda till djup ångest.

Bevara "den goda jorden"

Det är vi vuxna som måste skydda barnen. Omsorgen om de svaga är en mycket tydlig princip hos Jesus och när lärjungarna försökte mota bort barnen står det att Jesus blev förargad. Jesus tyckte att barn var viktiga. Vilken värld, vilken växtmiljö, får dagens barn rota sig i? Har vi vuxna drivit upp tempot så att det snart, bildligt sett, har blivit lika hård stengrund för barn att växa i, som för trädplantor på erosionslutningar i Etiopien? Med åren har jag allt mer sett att vi kanske lurar oss själva gruvligt genom att inte bevara "den goda jorden". Ge Dig själv en stund och stanna upp, tänk efter och sätt igång ett samtal därhemma, med dina vänner och grannar. Fler än jag anade funderar på vad som kan göras.

Vi har kanske aldrig haft så många barn i Sverige förr, som har det fysiskt bra och samtidigt så många barn som har det svårt andligt och psykiskt. Kanske är detta vår kulturs största misslyckande tillsammans med miljöförstörelsen av jorden - och våldet.

Frågor barn skulle kunna ställa är:

- Vem är jag, den lilla barnplantan? Är jag älskad? Får jag komma och tanka kärlek förbehållslöst hos mina föräldrar eller...
- Hur är min omgivning, min växthusmiljö? Ger den mig värme, skydd, stimulans, skönhet, glädje så att jag kan rota mig i trygghet?
- Finns en mening med mitt liv, eller är jag ett hinder, en börda?

Kanske upplever barnen svaren så här:

- Du är vad du presterar och äger.
- Du har att kämpa mot en värld som blir alltmer fientlig och förstörd.
- Du är förmodligen varken tänkt eller önskad, varken av föräldrar eller av kosmos.

Den lilla mening, som vi värnar om
hotar att uppslukas av den stora meningslösheten.
En värld utan mening är ingen bra barnkammare

Martin Lönnebo

Livet är faktiskt så tufft att ett barn per dag i Sverige försöker ta sitt liv. Varför? Bilden är sammansatt. Normer ropar vissa efter, andra tycker att det låter hårt och kallt. Regler utan kärlek och förlåtelse är hårt. Men människolivet är ömtåligt och det visste Gud och gav oss ramarna. Jesus visade oss ett föredöme hur vi kan leva på ett livsbejakande sätt. Att inte få veta gränserna skapar osäkerhet så därför passar det alltid att prata om hur vi ska leva. Scoutlagen ger förebilder på ett positivt sätt. En liten scout, som älskar att vara scout sa: "Det värsta med att vara scout är att man måste vara snäll". Ja, det kostar på!

"Gud är bra för barn" heter en liten bok. Gud är nära. Jag är trygg. Jesus sitter här bredvid mig, på sängkanten. Han lämnar mig aldrig. Barn kan bli deprimerade och förlora livslusten därför att de känner sig övergivna, att vara någon som ingen älskar. Men för Gud är vi alla NÅGON.

Var de stummas röst

Barn är beroende av oss vuxna för att få sina fysiska behov tillfredsställda, men också för den växtplats vi skapar åt barnen psykosocialt och för att de ska få behovet av en egen livsåskådning, en tro, tillfredsställt. En mening med livet. Detta gäller oss som föräldrar, men även i allra högsta grad oss som barnledare. Man säger att föräldrar och lärare påverkar barn mer än TV, så ock barnledare. Vi måste därför bevaka barnens intressen i samhället, bevaka att nedskärningar i skolorna inte drabbar barn med särskilt behov av stöd som t ex när barngrupperna blir för stora. Bilda t ex föräldragrupper för dessa barn genom att inbjuda till öppet hus i kyrkan eller bönhuset. Då fullföljer vi också uppdraget att bli de stummas röst och de fattigas bundsförvant. Barn har rätt till vuxna, som ständigt övar sig i att se tillvaron ur barnets perspektiv. Kanske är det att "ödmjuka sig och bli som ett barn".

Och på domens dag är det detta som gäller: "Vad du har gjort mot en av dessa mina minsta det har du gjort för mig." Och det oavsett om det gäller överlevnads-villkoren i de allra fattigaste och krigshärjade länderna eller i Sverige.

Lite kommentarer

I häftet Rädja jorden från Lutherhjälpen kan man läsa lite teori. Det finns en bok som heter Värld att vårda, en bok för barn om miljö och Stefan Edman har skrivit Vård att vårda, en bok för de vuxna. I Gud bor i hela världen finns ett par andakter. Jag vet inte om boken fortfarande finns, men vi har ju fått publ. ibland: Orättvisor sid 22-23, Vi hjälps åt sid 18-19, Vatten sid 44-45, m fl. Boken Barn i Guds Värld också den av Elisabet Rundqvist-Nordlander har flera andakter, som anknyter till detta tema: Skadan sid 92, Girafftankar sid 95, Det fattiga landet och det rika sid 106-109, Bönen sid 147.

Herre, vi ber för barnen i de länder där torka och svält råder och där ingen säd kan växa.

Vi ber för dem som försöker lösa problemen.

Ge dem rätta tankar!

Ge oss alla en god vilja att själva göra allt vi kan för att maten ska räcka åt alla!

Amen.